

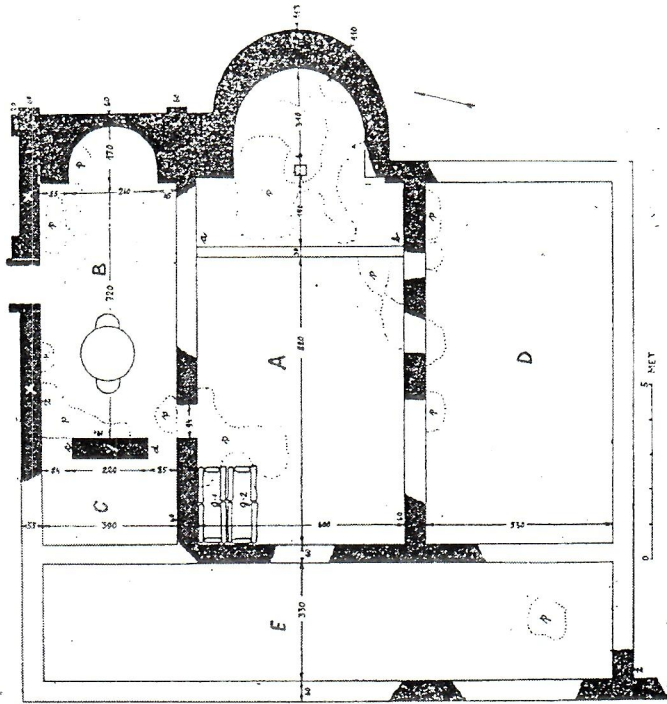
Mr. Tomislav Anđelić

IZVJEŠĆE
O REVIZIJSKOM ARHEOLOŠKOM ISKOPAVANJU
STAROKRŠĆANSKE BAZILIKE U MOKROM
KOD ŠIROKOG BRIJEGA

Na poticaj voditelja Franjevačkog muzeja i galerije u Širokom Brijegu, fra Vendelina Karačića i fra Joze Pejića, te Općinskog poglavarstva Široki Brijeg i Zapadnohercegovačke županije Muzej i Zavod za zaštitu spomenika Herceg--Bosne iz Mostara izveli su od 15. VI. do 18. IX. 1998. revizijsko arheološko iskopavanje starokršćanske (kasnoantičke) bazilike na lokalitetu Crkvine u Mokrom kod Širokog Brijega. Radovima su rukovodili mr. Tomislav Anđelić i mr. Anđelko Zelenika iz Mostara. U završnim radovima sudjelovao je i arheolog Tihomir Glavaš, ravnatelj Zavoda za zaštitu spomenika kulture Herceg-Bosne u Mostaru. Da se podsjetimo, na tom su lokalitetu davne 1958. godine arheološko iskopavanje izvršili prof. Marko Vego i prof. Dimitrije Sergejevski iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu. Rezultati iskopavanja publicirani su u *Glasniku Zemaljskog muzeja* u Sarajevu 1960./61. godine. Nakon tog iskopavanja objekt je ostao otvoren punih 40 godina. Poslije revizijskog iskopavanja moglo se uočiti da je tlocrt koji je dao prof. Sergejevski u mnogo elemenata manjkav i nedostatan. Tek se sada sa sigurnošću može kazati da se u 1958. godini radilo o parcijalnom arheološkom iskopavanju te su mnoga pitanja ostala neispitana i nedokazana (Slika 1. Plan bazilike iz 1958. godine).

Starokršćanska bazilika u Mokrom spada u red standardnih kasnoantičkih bazilika u Heregovini iz IV. - VI. stoljeća. Njezine građevinske i arhitektonske oblike ni po čemu ne razlikujemo od drugih hercegovačkih, pa ni bosanskih bazilika.

Osnovne razlike između bazilike koju su otkrili Vego i Sergejevski i bazilike otkopane revizijskim zahvatom 1998. godine su uglavnom u sljedećim elementima:

Slika 1. Tlocrt bazilike u Mokrom

narteksu 3 groba desno i grobnica na svod lijevo). Najzad, desno od ulaza u glavni crkveni prostor ispod podnice otkriven je jedan plitki sarkofag od muljike. Uglavnom su svi spomenuti grobovi bili bez priloga;

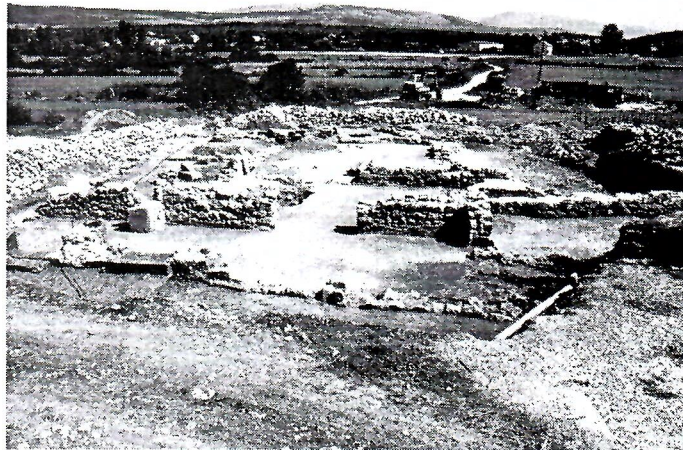
- pred narteksom otkriven je tzv. egzonnarteks, čiji su zidovi ponajbolje očuvani, a za koji se ranije uopće nije znalo. Tu su očuvani i glavni ulazi u crkvu s očuvanim pragovima od muljike;

- otkriveno je više komada kamenog crkvenog namještaja, o čemu će

- dimenzije bazilike dobivene revizijom su mnogo veće od onih iz 1958. godine;

- desni crkveni prostor (djakonikon) na istočnoj strani završava se polukružno, a ne pravolinijski, kako je to pretpostavio prof. Sergejevski;

- Sergejevski je otkrio dvije grobnice u naosu (lijevo od ulaza), a novo iskopavanje je pokazalo da je unutar bazilike pokopano znatno više osoba (u

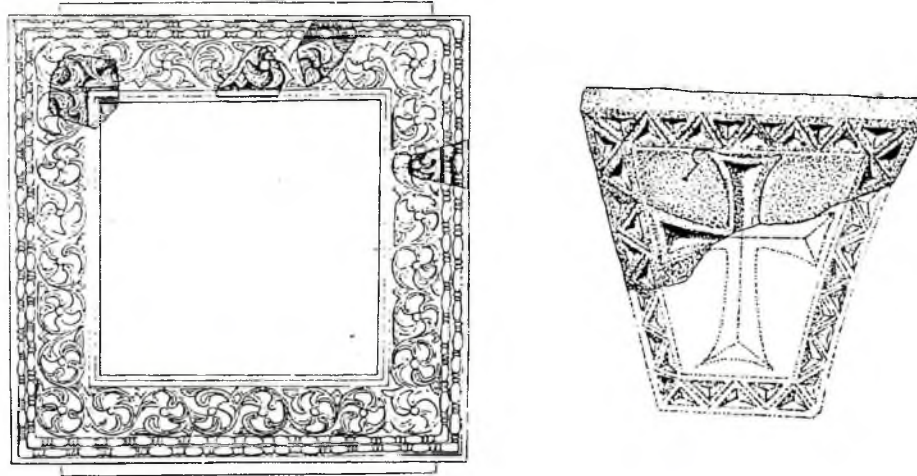

Slika 2. Bazilika u Mokrom nakon revizijskog iskopavanja

više govora biti prilikom publiciranja cjelokupnog materijala (Slika 2. Fotos otkrivene bazilike).

Po svemu sudeći, bazilika u Mokrom bila je u upotrebi nekoliko stoljeća. Ornamentika na kamenim ulomcima je raznorodna i pokazuje različite estetske koncepcije i tehničku obradu.

Među značajne primjere kamenih ulomaka spadaju i oni koji imaju reljef s prikazom lozice akanta, omiljeni motiv klasične dekorative. Taj se motiv ovdje razvio i pretvorio, tijekom vremena, u virovitu rozetu kakav je slučaj u Cimu i Žitomislčićima, te u Grčinama kod Mostara (Slika 3. Rekonstruirani ulomak impost-kapitela i rekonstruirana ploča oltarne pregrade).

Slika 3. Rekonstruirani ulomak impost-kapitela i rekonstruirana ploča oltarne pregrade

Na kraju treba reći da je iskopavanje financiralo Općinsko poglavarstvo Širokog Brijega, koje je uspješno riješilo i sve imovinsko-pravne odnose, kojih je, moram priznati, bilo puno. Veliku, čak i presudnu, ulogu imali su i širokobriješki franjevci, u prvom redu fra Vendelin Karačić i fra Jozo Pejić zajedno s gvardijanom fra Zdenkom Karačićem.

Sada na kasnoantičkoj bazilici u Mokrom predstoji ozbiljna arheološka konzervacija, koju će, nadam se, izvesti Zavod za zaštitu spomenika kulture Herceg-Bosne u Mostaru uz financijsku potporu Zapadnohercegovačke županije. Vjerojatno će mokarska bazilika, uz određenu prezentaciju, s ozelenjenim okolišem ući u neki novi turistički prospekt mlade Zapadnohercegovačke županije, koja ima sve uvjete za turističku perspektivu.